

Harry Fekkers, wethouder in Enschede 1974-1980

Dick Turk en Geert Vissers

Hij was 25, bijna afgestudeerd, en hij werd namens de PvdA wethouder van financiën in Enschede. Het overkwam Harry Fekkers in 1974, al is 'overkwam' niet het juiste woord. Er gingen, in zijn eigen woorden, twee coups aan vooraf. De eerste hield in dat in de Enschedese PvdA een groep jonge leden het initiatief naar zich toetrok. De tweede was dat de PvdA, na de gewonnen gemeenteraadsverkiezingen, met PPR en CPN een college vormde. Dat was een breuk met het verleden, want tot dan toe had Enschede een 'afspiegelingscollege' waar alle partijen in de raad deel van uitmaakten, naar rato van grootte. Nu vielen partijen als CDA en VVD buiten de boot, tot hun frustratie. Harry Fekkers zou zes jaar wethouder van financiën blijven, en hij was erbij toen het plan werd bedacht om voor Enschede de artikel 12-status aan te vragen. Die status heeft gezorgd voor veel extra inkomsten om het wegvallen van de textielindustrie op te vangen. We vragen Harry hoe het allemaal zo gekomen is, via een computerverbinding, want hij woont inmiddels in Zuid Limburg.

Politiek bij de Technische Hogeschool

Hij kwam uit Almelo en ging eind jaren '60 wiskunde studeren aan de Technische Hogeschool Twente. En hij was een geëngageerde student, zoals dat toen heette. Hij gebruikt dat woord niet, maar vertelt wel over acties om de hogeschool wat democratischer te maken. De oprichting van de KPS (Kiesvereniging Progressieve Samenwerking), de kortstondige bezetting van het bestuursgebouw, de instelling van de Hogeschoolraad. Hij heeft er eerder al over verteld, in een mooi [interview](#) met Utoday, het blad van de universiteit. In dat interview gaat het ook over zijn reis naar Parijs in 1968, waar hij de studentenopstand met eigen ogen wilde aanschouwen, en later zijn bezoek aan Tilburg, om de studenten te steunen die de universiteit aldaar hadden omgedoopt tot Karl Marx Universiteit.

Gemeentepolitiek

Hij werd lid van de PvdA, in een periode waarin een nieuwe generatie hard op de deur klopte. Het was de tijd van Nieuw Links, een groep jonge PvdA'ers die vond dat de partij te conservatief was geworden en blindelings de VS volgde. (Lees [hier](#) 'Tien over rood' uit 1966, het startmanifest van de groep). We hebben Harry niet gevraagd naar zijn relatie met Nieuw Links, maar feit is dat de wisseling van de wacht in de Enschedese PvdA in lijn was met wat in andere steden gebeurde in die vroege jaren '70.

Vervolgens won de PvdA in Enschede de gemeenteraadsverkiezingen van 1974.

In 1970 hadden PvdA, PPR en PSP met een gezamenlijke lijst deelgenomen, onder de naam PAK (Progressief Akkoord). Het PAK kreeg toen 31,6% van de stemmen. In 1974 nam de PvdA onder eigen naam deel en kreeg 38,2% van de stemmen. PPR en PSP hadden nog wel een gezamenlijke lijst (onder de naam PPR) en kwamen uit op 5,4% (cijfers afkomstig van de [website van de kiesraad](#)).

Linkse coalitie

De PvdA had samen met het CDA (dat bestond toen al) een meerderheid in de raad, maar het CDA wilde geen coalitie zonder de VVD. Daarop vormde de PvdA een coalitie met PPR en CPN (zie ook het [interview met Niek Rengers](#) in de Rode Bode van oktober 2021). Toenmalig burgemeester Auke Vleer was verbolgen.

Hij vreesde dat een coalitie met een minimale meerderheid van 20 raadzetels (van de 39) te weinig draagvlak in de raad en bij de bevolking zou hebben. “Maar hij heeft zich er toch bij neergelegd.”

Harry Fekkers werd wethouder van financiën. Zijn voorganger Gerrit Weekhout, inmiddels lijsttrekker van de VVD, kon dat maar moeilijk verkroppen. Hij had opnieuw wethouder willen worden en nu dat niet doorging was zou hij proberen, was de verwachting, om zijn opvolger in het zand te laten bijten. Om dat te voorkomen moest Fekkers zich vlot inwerken, want zijn studie, wiskunde en technische bedrijfskunde, had hem niet voorbereid op het wethouderschap, laat staan dat van financiën. Het is hem gelukt en hij groeide uit tot een bestuurder die een belangrijke bijdrage zou leveren aan de ontwikkeling van Enschede na het failliet van de textielindustrie.

Hij maakte deel uit van een college dat ging investeren in de herstructurering van de stad. Dat college trad aan in 1974, een jaar na het faillissement van de KNTU. Op dat moment had de gemeente nog geen begrotingstekort maar dat zou veranderen. De werkloosheid was hoog, stadsvernieuwing was nodig, en de Nederlandse economie kampte met de gevolgen van de eerste oliecrisis. Toch heeft dat college en aantal belangrijke projecten in gang gezet, deels gefinancierd door verhoging van de OZB: reconstructie van de binnenstad (het stadserf), een nieuw ziekenhuisgebouw, grootschalige woningbouw, sporthallen, zwembaden.

Artikel 12

Financiële tekorten ontstonden toen de gemeente braakliggende fabrieksterreinen ging opkopen. Het college wilde voorkomen dat die terreinen, die vaak midden in de stad lagen, onderwerp van speculatie zouden worden. Projectontwikkelaar Reinder Zwolsman wordt met name genoemd. Het typeert Harry Fekkers dat hij steeds de namen vermeldt van mensen met wie hij samenwerkte, in dit geval collega-wethouder Willem van Dragt. Ze zouden in totaal 96 ha. grond opkopen, waar fabrieken hadden gestaan van Tattersall, Van Heek, Jannink, Scholten, en ga zo maar door. De bedoeling was de stad weer een levend hart te geven

want met het centrum was het treurig gesteld: leegstaande fabrieken die herinnerden aan werk dat er niet meer was, verkeer dat was verdwenen, detailhandel die het moeilijk had. Iedereen had ermee te maken. De aangekochte terreinen kregen een nieuwe functie, meest woningbouw of nieuwe economische activiteit.

De grond werd gekocht met geleend geld want de gemeente had weinig eigen vermogen. Na verloop van tijd kon de gemeente de financiële last niet meer dragen, en het kabinet werd gevraagd om een bijdrage te leveren aan de herstructurering van de stad. Zuid Limburg en Oost Groningen hadden steun gekregen, maar Enschede kreeg die niet. Vervolgens ontstond het idee om de Artikel 12-status aan te vragen.

Harry Fekkers (1980)

Die status houdt in dat een gemeente die niet aan haar verplichtingen kan voldoen onder curatele komt te staan, in ruil voor financiële steun.

De aanvraag van die Artikel 12-status, in 1980, was goed voorbereid door Fekkers samen met Paul Turken en Hero Zuidema. Ze leidde ertoe dat Enschede tien jaar lang een ‘aanvullende bijdrage’ van 12 miljoen gulden zou ontvangen, en daarnaast ‘welwillende steun’ van allerlei ministeries.

Naar schatting heeft dat in de periode 1981-1990 zo'n 200 miljoen gulden extra inkomsten opgeleverd³, genoeg om de stad een nieuwe financiële basis te geven. We vragen naar de rol van burgemeester Wierenga. Hij was niet de bedenker maar wel een steunpilaar, die bovendien zijn relaties met kamer en kabinet kon gebruiken om het hele proces in goede banen te leiden.

Gestopt als wethouder

Harry Fekkers is wethouder gebleven tot 1980. Hij stapte op nadat discussie was ontstaan over zijn [betrokkenheid bij DEC](#), een bedrijfje dat gebruik maakte van DCW om apparaten te ontwerpen. Hijzelf en collega-wethouder Kortebach (PPR) hadden privé geïnvesteerd. Ze wilden banen scheppen voor werknemers van een afdeling van Vredestein die gesloten zou worden. Maar de raad had moeite met de constructie waarin, vond men, privaat en publiek niet goed gescheiden waren. Er werd een raadscommissie ingesteld die moest nagaan of er iets gebeurd was dat niet door de beugel kon. De commissie stelde vast dat er geen sprake was geweest van persoonlijk gewin, maar Harry legde zijn functie toch neer. De discussie had voor hem de sfeer in de raad bedorven, en met Van der Walle was een goede opvolger beschikbaar. Belangrijk was ook dat hij een jong gezin had waar hij als wethouder te weinig tijd aan kon besteden. Hij vond werk bij de Technische Hogeschool, eerst als hoofd Bureau Planning, later als directeur Financiën, maar steeds als naaste medewerker van rector Harry van de Kroonenberg. 'De twee Harry's', zoals ze genoemd werden, zochten een nieuwe koers voor de Hogeschool (die rond 1980 in zwaar weer verkeerde). Ze wilden een meer [bedrijfsmatige aanpak](#) en legden zo de basis voor de 'ondernemende universiteit'. Die nieuwe koers bleef niet onopgemerkt, en in 1988 werd Harry Fekkers benaderd door de universiteit van Maastricht, die ook behoefte had aan nieuwe impulsen. Hij is altijd in Zuid-Limburg blijven wonen en hij voelt weinig aandrang om terug te keren naar Twente.

Politieke cultuur

Ondanks de DEC-affaire, waarmee zijn wethouderschap eindigde, is hij positief over

de cultuur in de gemeenteraad zoals hij die meemaakte. Er was onderling respect, ook tussen partijen. En ook al was het de periode van polarisatie, met scherpe inhoudelijke tegenstellingen, men stelde zich constructief op. Dat is allemaal minder nu, en trouwens niet alleen in gemeenteraden. We vragen wat er mis is gegaan.

Harry's antwoord geeft te denken. De samenleving is intoleranter geworden, de politiek is versplinterd, en veel mensen stemmen nu meer op basis van persoonlijke contacten dan op basis van ideologie of inhoud. Die nieuwe realiteit is voor de PvdA niet eenvoudig. De PvdA was traditioneel een leidinggevende partij, niet alleen in het besturen van het land maar ook in de ontwikkeling van het denken over grote maatschappelijke onderwerpen als onderwijs, sociale zaken, pensioenen, ruimtelijke ordening. De rol van de partij is veranderd en het kost nu veel meer moeite om onze ideeën over maatschappelijke onderwerpen over te brengen.

Een nieuwe strategie

De strategie moet dus worden aangepast. Harry zegt erbij dat hij spreekt vanuit zijn ervaring in Zuid Limburg (maar waarom zou het elders in het land veel anders zijn). Canvassen werkt niet meer. Je moet als partij aanwezig zijn in de lokale gemeenschap. Bij buurtbijeenkomsten. Door feestjes en wedstrijden te organiseren. En daar dan niet spreken "maar op een vertrouwen wekkende manier deelnemen". Op dit moment is de PvdA niet groot, en 'linkse samenwerking' is een groot thema. Hij vindt dat wel logisch want je hebt massa nodig om iets voor elkaar te krijgen. Maar hij vindt het ook jammer, want het geeft maar aan dat we er niet goed in slagen om onze ideeën en standpunten over de Bühne te krijgen. De beste vorm van linkse samenwerking, aldus Harry, zou zijn dat de PvdA gewoon weer 30% of meer van de stemmen krijgt.

Monisme en dualisme

Ook op een andere manier is er op gemeenteniveau veel veranderd sinds de tijd dat Harry wethouder was. Vroeger was een wethouder lid van de gemeenteraad, maar

---

³ Dat getal is ontleend aan het afstudeeronderzoek van Jan Pierik uit 1986. In een volgende Rode Bode komen we terug op dat onderzoek.

sinds 2002 is dat niet meer zo. Het is de [overgang van monisme naar dualisme](#). Hij vindt het geen verandering ten goede. Het dualisme is ingevoerd om de verhouding tussen college van B&W en gemeenteraad helder te maken: de een bestuurt, de ander controleert. Maar in de praktijk heeft het dualisme ertoe geleid dat de gemeenteraad kan vergaderen zonder de burgemeester als voorzitter en, misschien wel belangrijker, dat de wethouder geen commissievergaderingen meer bijwoont. Daarmee is het veel moeilijker geworden om de wethouder aan de tand te

voelen. Het gevolg is dat het optreden van burgemeester en wethouders zich nu veel meer aan democratische controle onttrekt. De raad kan moeilijker controleren op de uitvoering van het beleid en is “verworden tot een debatfabriek”. Of misschien nog erger: tot een plek waar meningen uitgewisseld worden. Vroeger was het mogelijk om bestuurders aan hun jasje te trekken, en ook om hen te vragen om iets te doen wat je belangrijk achtte. Die tijd is voorbij. Het dualisme heeft niet gebracht wat ervan verwacht werd. Het is geen vooruitgang.

Kalanderstraat 1980